

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain
sekä kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §:n
muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan nykyisin valtioneuvoston päätöksen nojalla vuosittain myönnettävän määrärahan puitteissa lapsen vanhemmille maksettava lapsen sairaanhoito- ja kuntoutusavustus liitettäväksi lokakuun alusta 1990 lukien sairausvakuutuslainsäädäntöön. Etuuden nimi ehdotetaan muutettavaksi tilapäiseksi vanhempainrahaksi.

Sairausvakuutus- ja työttömyysturvaetuuksia ehdotetaan yhteensovitettavaksi siten, että välittömästi ennen sairastumistaan työttömyyspäivärahaa saaneelle vakuutetulle suoritettavan sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan määrä olisi vähintään 86 prosenttia työttömyyspäivärahan määrästä. Muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1990.

Sairausvakuutuslain perusteella korvattavan hammaslääkärin suorittaman järjestelmällisen hammashuollon periaatteita noudattavan, suun ja hampaiden tutkimuksen ja hoidon korvaukseen oikeutettujen vakuutettujen piiriä ehdotetaan laajennettavaksi kahdella ikäluokalla heinäkuun alusta 1990 lukien siten, että korvaukseen olisivat oikeutettuja vuonna 1956 ja sen

jälkeen syntyneet vakuutetut. Kansanterveyslain voimaannpanosta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös terveyskeskusten antama maksuton tai alennettu maksuun annettava hampaiden tutkimus ja hoito ulotettaisiin koskemaan vuonna 1956 ja sen jälkeen syntyneitä kunnan asukkaita.

Lisäksi sairausvakuutuslakia ehdotetaan muutettavaksi 1 päivästä tammikuuta 1990 alkaen siten, että vakuutetun itsensä suoritettavaa osuutta tutkimus- ja hoitokustannuksista korotetaan 30 markasta 40 markkaan, lääkemenetelmistä 30 markasta 35 markkaan ja matkakustannuksista 25 markasta 30 markkaan.

Samalla ehdotetaan, että tammikuun alusta 1990 lukien matkakustannusten vuotuisen omavastuusuuden laskentatapaa laajennetaan sekä lievennetään lääkekustannusten lisäkorvausten hakumenettelyä. Lisäksi päivärahaan ja sairaanhoitokorvaukseen oikeutettujen piiriin ehdotetaan eräitä laajennuksia.

Esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1990.

YLEISPERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Sairausvakuutuslaki

1.1.1. Sairaalan lapsen kuntoutuksesta tai sairaanhoidosta lapsen vanhemmille maksettavan avustuksen lakisääteistäminen

Sairausvakuutuslain 76 b §:n (1089/82) mukaan kansaneläkelaitoksen tehtävänä on tukea sairaan lapsen hoitoa ja kuntoutusta valtion tulo- ja menoarviossa sanottuun tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen puitteissa siten kuin valtioneuvosto tarkemmin määrää.

Avustuksen suorittaminen sai alkunsa vaikeasti sairaiden, erityisesti syöpää sairastavien, lasten vanhempien osallistumisesta lapsensa sairaanhoitoon sairaalassa. Valtion tulo- ja menoarviossa vuodelle 1983 oli varattu 10 miljoonaa markkaa myönnettäväksi valtioneuvoston tarkemmin määräämin perustein vanhemmille, joille aiheutuu huomattavaa ansionmenetystä vakavasti sairaan lapsensa kuntoutuksesta tai sairaanhoidosta (Mom. 33.15.53).

Vuoden 1983 määrärahan käytöstä valtioneuvosto antoi päätöksensä huhtikuussa 1983, vuoden 1984 määrärahasta tammikuussa 1984. Määräraha muutettiin siirtomäärärahaksi joulukuussa 1984. Uusi valtioneuvoston päätös annettiin tammikuussa 1985, sitä seuraava helmikuussa 1987. Nyt voimassa oleva päätös on annettu tammikuussa 1988 (47/88) ja sitä muutettiin tammikuussa 1989 (88/89).

Päätöksen mukaan vanhemmalle, joka lääkärin määräyksestä osallistuu vaikeasti sairaan, alle 16-vuotiaan lapsensa hoitoon tai kuntoutukseen sairaalassa tai sairaalan poliklinikalla, suoritetaan sairaanhoito- ja kuntoutusavustusta siltä ajalta, jonka hän on estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä, eikä saa kyseessä olevalta ajalta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työtuloa. Avustusta suoritetaan myös lapsen sairauden vuoksi järjestettyjen sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskurssien ajalta sekä sairaalassa tai sairaalan poliklini-

kalla annettuun sairaanhoitoon tai kuntoutukseen liittyvän lääkärin määräämän kotihoidon ajalta. Alle seitsenvuotiaan lapsen vanhemmille avustusta voidaan suorittaa sairaalassa-oloajalta myös silloin, kun lapsen sairaus ei ole vaikea, mutta vanhemman läsnäolo on tarpeen lapsen paranemisen kannalta tai hoito-ohjeiden antamista varten.

Avustus on suuruudeltaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettun päivärahan suuruinen, kuitenkin enintään 226,45 mk päivältä. Avustusta maksetaan sairaala- ja poliklinikkahoidon ja kuntoutuskurssien ajalta vuodessa enintään 60 arkipäivältä sekä kotihoidon ajalta enintään 60 arkipäivältä. Avustusta voidaan suorittaa erityisestä hoidollisesta syystä enimmäisaikoja pidemmältä ajalta, kotihoidon ajalta kuitenkin enintään 90 arkipäivältä, jollei avustuksen suorittamisen lopettaminen huomioon ottaen lapsen sairauden kehittyminen ole kohtuutonta.

Vuoden 1988 päätöstä valmisteltaessa vuotuisiksi kokonaiskustannuksiksi arvioitiin 16 128 000 mk. Kansaneläkelaitoksen tilinpäätöksen mukaan kulut olivat tuolloin 14 415 000 mk.

Avustusmuoto on alkukankeuksien jälkeen käyttötarkoitukseltaan vakiintunut. Avustus on luonteeltaan kriisitilanteen ylipääsemiseksi tarkoitettu toimeentulon tukimuoto. Pitkäaikaisen sairaanhoidon järjestämistä helpottavat muun muassa lapsen hoitotuki sekä sosiaalihuoltolakiin perustuva vanhuksen, vammaisen ja pitkäaikaissairaalan kotihoidon tuki. Avustus olisi syytä lakisääteistää muun muassa muutoksenhakuoikeuden saamiseksi, sillä vuosittaiseen määrärahaan sidottuun etuuteen ei ole voitu liittää muutoksenhakuoikeutta.

Etuus on tarkoitus sisällyttää sairausvakuutuslakiin, sillä nykyinen valtioneuvoston päätös perustuu siihen.

Samalla luovuttaisiin avustus-termistä ja otettaisiin sairausvakuutuslain yhtenäisyyden vuoksi käyttöön nimitys tilapäinen vanhempainraha. Näin ollen muutokset ehdotetaan sisällytettäväksi vanhempainrahajärjestelmää sääteleviin sairausvakuutuslain kohtiin, kuitenkin

kin siten, että tilapäinen vanhempainraha on itsenäinen etuus.

Etuuden rahoitus määräytyisi sairausvakuutuslain 6 luvun mukaan kuten muidenkin sairausvakuutuslain mukaisten ansionmenetyskorvausten rahoitus. Muutoksenhakua puolestaan säätelisi sairausvakuutuslain 5 luku.

Etuuden saamisedellytyksiin ja määräytymiseen ei ole sisällytetty olennaisia asiallisia muutoksia muilta osin kuin, että tilapäisen vanhempainrahan määrällä ei olisi enää kattoa (226,45 mk/pv, joka vastaa 84 930 markan vuosityötuloa) ja että siihen suoritettaisiin myös lapsikorotusta. Tilapäisen vanhempainrahan määrä määräytyisi tällöin kuten muutkin sairausvakuutuslain perusteella suoritettavat ansionmenetyskorvaukset vastaten paremmin tosiasiallista ansionmenetystä.

Samalla esitykseen sisältyy joitakin teknisluonteisia korjauksia, jotka helpottavat lain-säädännön käytännön soveltamista.

Esitys perustuu keväällä 1989 valmistuneeseen säädösluonnokseen, josta pyydettiin lausunnot kansaneläkelaitokselta, Lastensuojelun Keskusliitolta, eri potilasjärjestöiltä sekä työmarkkinajärjestöiltä.

Edellä olevan johdosta ehdotetaan sairausvakuutuslain 4, 14, 30, 47, 54 ja 59 §:ään tehtäviksi tarvittavat muutokset sekä lisättäviksi lakiin uudet 23 c—23 f §:t ja kumottavaksi 76 b §.

1.1.2. Sairausvakuutuksen ja työttömyysturvan yhteensovittaminen

Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaa pääasiassa työttömyyspäiväraha. Sitä maksetaan työttömyysturvalain (602/84) perusteella joko peruspäivärahana (*perusturva*) tai ansioon suhteutettuna päivärahana (*ansioturva*) viideltä päivältä viikossa. Peruspäivärahaa maksetaan taloudellisen tuen tarpeessa olevalle työttömälle, joka täyttää työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset. Sen täysi määrä on 95 mk päivältä. Päivärahaan lisätään lapsikorotus. Ansioon suhteutettua päivärahaa voi saada vain työttömyyskassan jäsen. Ansiopäiväraha muodostuu täyden peruspäivärahan suuruudesta perusosasta ja palkasta riippuvasta ansio-osasta. Ansio-osan suuruus on 45 prosenttia päiväpalkan ja perusosan erotuksesta. Jos kuukausipalkka on suurempi kuin 90-kertainen perusosa, ansio-osa on 20 prosenttia

rajan ylittävästä päiväpalkasta. Ansiopäiväraha lapsikorotuksineen voi yhteensä olla enintään 90 prosenttia päiväpalkasta.

Sairausvakuutuslain mukainen vähimmäispäiväraha on tällä hetkellä 52,00 markkaa arkipäivältä. Pääsääntöisesti päiväraha on 80 prosenttia vakuutetun työtuloista ja sitä suoritetaan kuudelta päivältä viikossa. Vuoden 1989 heinäkuun alusta lukien työttömyysturvan ja sairausajan turvan yhteensovittamista parannettiin työttömyysturvalain 5 §:n muutoksella (69/89) sairausvakuutuslain 19 §:n 1 momentissa säädetyn seitsemän päivän omavastuuajan osalta. Sen mukaan, sen estämättä, mitä on säädetty työnhakijanaolosta ja työkykyisyydestä, työttömyyspäivärahaan oikeutetulle henkilölle maksetaan työttömyyspäivärahaa myös siltä työkyvyttömyysajalta, jolta henkilö ei saa sairausvakuutuslain 19 §:n 1 momentissa olevan rajoituksen vuoksi päivärahaa tai muuta vastaavaa lakisääteistä korvausta taikka työnantajalta sairausajan palkkaa.

Jotta välittömästi ennen sairastumistaan työttömyyspäivärahaa saaneen henkilön toimeentuloturva ei sairauden johdosta laskisi, ehdotetaan sairausvakuutuslakiin lisättäväksi uusi 18 a §, jonka mukaan sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan määrä olisi vähintään 86 prosenttia hänelle suoritettavan työttömyyspäivärahan määrästä, jos vakuutetulla työkyvyttömyyden alkaessa on ollut oikeus työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan suuruus määräytyisi työkyvyttömyyden alkaessa suoritettavan työttömyyspäivärahan laskennallisen määrän perusteella. Tällöin ei otettaisi huomioon osa-aikatyön tai sivutyön palkkaa eikä sellaisia etuuksia, jotka tulisivat vähennettäväksi sekä työttömyyspäivärahasta että sairausvakuutuslain mukaisesta päivärahasta. Prosenttiluku johtuu siitä, että työttömyyspäivärahaa laskettaessa katsotaan kuukauteen sisältyvän 21,5 työpäivää ja vuoteen siten 258 päivää kun taas sairausvakuutuslain päivärahaa suoritettaessa vuoteen sisältyy 300 arkipäivää.

1.1.3. Järjestelmällisen hammashuollon korvauspiirin laajentaminen

Sairausvakuutuslain 5 ja 5 b §:n (1215/88) perusteella korvataan vuonna 1958 ja sen jälkeen syntyneille vakuutetuille hammaslääkärin

suorittama järjestelmällisen hammashuollon periaatteita noudattava suun ja hampaiden tutkimus ja hoito. Korvausta ei kuitenkaan suoriteta oikomishoidosta, proteettisista toimenpiteistä eikä hammasteknisistä kustannuksista. Hammaslääkärin määräämät laboratorio- ja röntgentutkimukset korvataan. Lisäksi korvataan hammaslääkärin määräämät lääkkeet ja hammashoitoon liittyvät matkat.

Hammaslääkärin perimästä palkkiosta korvataan 60 prosenttia tai, jos peritty palkkio on suurempi kuin noudatettavaksi vahvistettu taksa edellyttäen, 60 prosenttia taksan mukaisesta määrästä. Palkkiosta, jonka hammaslääkäri on perinyt suorittamastaan suun ja hampaiden tutkimuksesta sekä ehkäisevästä hoidosta, korvataan 90 prosenttia tai, jos peritty palkkio on suurempi kuin noudatettavaksi vahvistettu taksa edellyttäen, 90 prosenttia taksan mukaisesta määrästä. Tutkimus- ja hoitokustannuksista korvataan vakuutetulle 75 prosenttia omavastuun (30 mk) ylittävästä, enintään vahvistetun taksan mukaisesta määrästä.

Hammaslääkärin määräämät lääkkeet korvataan samojen periaatteiden mukaan kuin lääkärin määräämät lääkkeet. Samoin matkoista suoritetaan korvausta sairausvakuutuksen yleisten periaatteiden mukaisesti.

Hammashuollon kehittämisen tarkoituksena on, että kaikki aikuiset vuoteen 2000 mennessä saavat kohtuullisin kustannuksin hammashuollon asuinpaikasta ja tuloista riippumatta. Tässä vaiheessa ehdotetaan, että subventoidun järjestelmällisen hammashuollon piiriin otettaisiin kaksi ikäluokkaa lisää. Näin ollen ehdotetaan, että sairausvakuutuslain 5 §:n 2 momenttia ja 5 b §:n 1 momentin johdantokappaletta muutettaisiin siten, että korvattava järjestelmällinen hammashuolto mukaan lukien laboratorio- ja röntgentutkimukset, hammaslääkärin määräämät lääkkeet sekä hoitoon liittyvät matkakustannukset koskisi vuonna 1956 ja sen jälkeen syntyneitä vakuutettuja.

1.1.4. Omavastuiden korottaminen

Sairausvakuutuslain 8 §:n 1 momentin (1109/87) mukaan vakuutetulla on oikeus saada lääkärin samalla kertaa määräämästä tutkimuksesta tai hoidosta johtuvista kustannuksista taikka, jos ne ylittävät noudatettavaksi vahvistetun taksan, tämän mukaisista määristä korvausta kolme neljänestä siltä osin kuin

kustannukset tai taksan mukaiset määrät yhteensä ylittävät 30 markkaa. Saman lain 9 §:n mukaan korvataan lääkärin määräämistä apteekkitavaratehtaan tai apteekin valmistamista lääkkeistä ja apteekista hankituista pitkäaikaisen ihotaudin hoitoon käytettävistä perusvoiteista puolet 30 markkaa ylittävältä osalta kutakin ostokertaa kohti. Vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet korvataan kuitenkin kokonaan tai 90-prosenttisesti sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Vaikean sairauden hoitoon tarpeellisista kliinisistä ravintovalmisteista korvataan puolet 30 markkaa ylittävältä osalta kutakin ostokertaa kohti tai 90 prosenttia sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Jos kuitenkin edellä mainituista kustannuksista korvaamatta jääneet kustannukset yhteensä ylittävät kalenterivuoden aikana 2 653 markkaa (vuonna 1989), ylittävä osa korvataan kokonaan.

Lääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön käynnistä potilaan luona johtuvat matkakustannukset korvataan sairausvakuutuslain 10 §:n 1 momentin mukaan vakuutetulle kokonaan siltä osin kuin ne yhteen suuntaan tapahtuvaa matkaa kohti ylittävät 25 markkaa. Sama koskee vakuutetun lääkärissä, sairaanhoitolaitoksessa, laboratoriossa ja röntgenlaitoksessa tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luona käynnistä aiheutuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun sanotun pykälän mukaan maksettaviksi jäävät matkakustannukset saman kalenterivuoden aikana ylittävät 500 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), tämän ylittävä osa korvataan kokonaan.

Osittain korvattavien lääkkeiden, tutkimuksen ja hoidon sekä matkakustannusten omavastuuosuuksia on tarkistettu viimeksi vuoden 1988 alusta.

Valtion menojen kasvun hidastamiseksi ja kustannusten nousun johdosta ehdotetaan sairausvakuutuslain mukaisia omavastuuosuuksien määriä tarkistettaviksi siten, että tutkimus- ja hoitokustannusten omavastuuosuus nousisi 30 markasta 40 markkaan sekä lääkkeiden, perusvoiteiden ja kliinisten ravintovalmisteiden omavastuuosuus nousisi 30 markasta 35 markkaan ja matkakustannusten 25 markasta 30 markkaan.

Edellä olevan johdosta ehdotetaan sairausvakuutuslain 8 §:n 1 momenttia, 9 §:n 1 ja 2 momenttia sekä 10 §:ää muutettavaksi oma-

vastuuosuuksia koskevien markkamäärien osalta.

Seuraavassa on arvio kustannusten noususta vuodesta 1988 vuoteen 1990, kustannusten

nousua vastaavasta korotuksesta omavastuusuuteen ja vastaavista korvausprosentteista omavastuukertaa kohti.

	tutkimus ja hoito	lääkkeet	matkat
perusomavastuu v. 1988, mk.....	30,00	30,00	25,00
kustannukset v. 1988, mk/ovk.....	477,50	111,08	109,91
kustannukset v. 1990, mk/ovk.....	555,70	137,30	124,80
kustannusten nousun edellyttämä korotus omavastuuseen, mk.....	4,90	7,10	3,40
korvausprosentti v. 1988.....	39,79	36,96	78,04
korvausprosentti v. 1990 (omavastuu ennallaan).....	42,80	39,10	78,60
korvausprosentti v. 1990 kustannusten nousun mukaisella omavastuulla.....	41,20	37,30	75,50

1.1.5. Matkakustannusten vuotuisen omavastuuosuuden laskutavan laajennus, lääkekustannusten lisäkorvausten hakuajan lievennys sekä eräitä muita laajennuksia ja teknisiä täydennyksiä

Sairausvakuutuslain 10 §:n 1 momentin mukaan vakuutetun maksettaviksi jäävät matkakustannukset korvataan kokonaan siltä osin kuin ne saman kalenterivuoden aikana ylittävät 500 markkaa. Terveyskeskuksessa perittävistä maksuista ja korvauksista annetun asetuksen 3 §:n 1 momentin (1044/87) mukaan potilas maksaa terveyskeskukselle terveyskeskuksen sairaankuljetusajoneuvolla suoritetusta sairaankuljetuksesta 25 markkaa yhdensuuntaiselta matkalta. Tämä 25 markkaa on saman suuruinen kuin sairausvakuutuslain 10 §:n 1 momentin mukainen omavastuuosuus. Tätä ei voimassa olevan lain mukaan voida ottaa huomioon vuotuisen omavastuuosuuden määrää laskettaessa, koska sairausvakuutuslain 10 §:n 1 momentin mukaan vakuutetun vuotuisen omavastuuosuuteen katsotaan kuuluvan vain 10 §:n nojalla maksettaviksi jääneet matkakustannukset. Sairausvakuutuslain 11 a §:n 1 momentin viimeisen virkkeen mukaan vakuutetulle ei suoriteta korvausta hänen terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamastaan määrästä.

Vakuutetun kannalta ei ole perusteltua, että hänen terveyskeskuskuljetuksesta maksamiaan kustannuksia ei edellä mainittujen säännösten vuoksi voida ottaa huomioon vuotuista oma-

vastuuosuutta laskettaessa. Vakuutetulle on joka tapauksessa syntynyt tällaisesta kuljetuksesta kustannus, joka on rinnastettavissa muihin sairaudesta aiheutuviin matkakustannuksiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että myös näin vakuutetulle sairauden johdosta syntyneet matkakustannukset laskettaisiin mukaan vuotuista omavastuuosuutta kerryttämään, kuitenkin enintään 500 markan määrään asti. Vakuutetulle ei suoritettaisi korvausta hänen maksamistaan terveyskeskuskuljetuksista sairausvakuutuslain nojalla, joten tarkoitus on, että sairausvakuutuslain 11 a §:n 1 momentin viimeinen virke pysyy edelleen voimassa. Eriksen selvitetään, millä edellytyksillä terveyskeskuksen järjestämiä kuljetuksia käyttävät voitaisiin saattaa omavastuun osalta samaan asemaan muiden sairausvakuutuslain mukaisiin etuuksiin oikeutettujen kanssa, joille matkakulujen vuotuisen omavastuun ylittävä osa korvataan.

Sairausvakuutuslain 10 §:n 2 momentin mukaan vakuutetun perheenjäsenen, holhoojan tai muun tähän verrattavan henkilön lääkärin erityisestä syystä antamasta määräyksestä tekemistä matkoista aiheutuneet matkakustannukset korvataan samalla tavoin kuin vakuutetun matkakustannukset. Tästä johtuu, että yhden perheenjäsenen, esimerkiksi lapsen ollessa sairaalahoidossa, omaisten erikseen tekemistä matkoista voi aiheutua perheelle vuotuista korvaukseen oikeuttamatonta omavastuuosuutta kullekin 500 markkaa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että perheenjäsenen tai muun edellä tar-

koitetun henkilön tekemistä matkoista aiheutuneet kustannukset katsottaisiin vakuutetun (potilaan) kustannuksiksi. Tällöin omaisten ja heihin verrattavien henkilöiden tekemistä matkoista aiheutuneiden kustannusten omavastuusuudet lisättäisiin potilaan omavastuusuuksiin ja kustannukset korvattaisiin kokonaan siltä osin kuin ne yhteensä ylittävät 500 markkaa kalenterivuodessa.

Sairausvakuutuslain 24 §:n mukaan korvausta sairaanhoidosta johtuvista kustannuksista eikä päivärahaa suoriteta siltä ajalta, jonka vakuutettu on asevelvollisena vakinaisessa palveluksessa taikka reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa tai kärsimässä välittömästi tuomittua vapausrangaistusta. Vapausrangaistuksen suorittamisajalta ei myöskään suoriteta korvausta raskaus- ja synnytyskustannuksista. Säännös perustuu siihen, että kyseisenä aikana vakuutettu saa ilmaisen sairaanhoidon (laki terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa 322/87 ja asetus vankeinhoitolaitoksesta 134/86, 3 luku). Koska kuitenkin kyseisillä henkilöillä voi olla perusteltu syy käyttää loma-aikanaan sairausvakuutuslaissa tarkoitettuja terveyspalveluja tai hankkia lääkkeitä eikä kansaneläkelaitoksella ole mahdollisuutta valvoa säännöksen noudattamista, ehdotetaan lomalla olevan vangin ja asevelvollisen sairaanhoitokustannukset korvattaviksi sairausvakuutuksesta. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama sairausvakuutuksen kehittämistoimikunta puolsi mietinnössään (STM 1987:34) ehdotettuja muutoksia. Näin ollen ehdotetaan sairausvakuutuslain 24 §:ään tehtäväksi asiaa koskevat muutokset.

Lisäksi ehdotetaan, että vakuutetulle, joka on asevelvollisena vakinaisessa palveluksessa, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimain palveluksessa, suoritettaisiin työkyvyttömyysajalta päivärahaa siltä ajalta, jonka hän on lomalla. Lomalla oleva varusmies saa 18—18,50 markan suuruisia päivärahaa. Tämä ei kuitenkaan kata riittävästi päivittäisiä menoja. Varusmiesten keskinäisen tasa-arvoperiaatteen huomioon ottaen ja sairausvakuutuksen kustannussyistä ehdotetaan sairausvakuutuslain mukainen päiväraha suoritettavaksi vähimmäispäivärahan suuruisena. Tällöin noudatettaisiin, mitä muutoin sairausvakuutuslaissa on säädetty. Esimerkiksi 19 §:n mukainen karenssiaika laskettaisiin sairastumisen alusta. Varusmies lienee useimmiten ennen

toipumislomaa varuskuntasairaalassa. Karenssiajan kulumisesta huolimatta päivärahaa maksettaisiin kuitenkin aikaisintaan toipumisloman alusta. Karenssiajan päätyttyä alettaisiin laskea 19 §:n viimeisen momentin perusteella suorituspäiviä, vaikka päivärahaa ei suoritettaisikaan. Varusmiesten päivärahaa koskevat säännökset ehdotetaan sijoitettaviksi kumotun 20 §:n tilalle.

Vähimmäispäivärahan suuruista isyysrahaa ehdotetaan suoritettavaksi lapsen syntymän johdosta varusmiehelle, joka on isyysvapaalla tai muulla lomalla. Nykyisten säännösten perusteella sitä ei ole voitu suorittaa, sillä on katsottu, ettei varusmiespalvelu ole sairausvakuutuslain 23 §:n 4 momentin mukaista ansiotyötä tai muuta kodin ulkopuolella suoritettavaa työtä. Asevelvollisuuslain 16 §:n (1169/88) mukaan varusmiehellä on oikeus oman lapsen syntymän yhteydessä pidettävään kuuden päivän isyysvapaaseen. Varusmiehellä voi myös muutoin olla oikeus lomaan. Isyysrahaa suoritettaisiin lapsen hoidon vuoksi 6—12 arkipäivältä. Isyysrahaa koskevat muutokset ehdotetaan lisättäviksi sairausvakuutuslain 23 §:n 4 momenttiin.

Aseettomana puolustusvoimissa tai siviilipalvelusmiehenä siviilipalvelulaitoksessa palvelevalle (laki aseettomasta palveluksesta ja siviilipalveluksesta 132/69) ehdotetaan myönnettäväksi vastaavat etuudet kuin asevelvollisena vakinaisessa palveluksessa olevalle.

Sairausvakuutuslain 28 a §:n sanamuoto ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan lakiteknisesti voimassa olevan lainsäädännön, työttömyysturvalain, sanamuotoa.

Tartuntatautilain (583/86) säätämisen yhteydessä kumottiin yliopistoissa ja korkeakouluissa opiskelevien ylioppilaiden pakollisesta lääkärintarkastuksesta annettu laki (142/58). Tarkeituksena ei ollut muuttaa sairausvakuutuslain 29 §:n 4 momenttiin perustuvaa korvauskäytäntöä, jonka mukaan kansaneläkelaitos suorittaa kohtuullisen korvauksen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle sen opiskelijoille järjestämän terveydenhuollon kustannuksista. Tämän vuoksi 29 §:n 4 momentin sanamuoto olisi tarkistettava vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä ja korvauskäytäntöä.

Sairausvakuutuslain 30 §:n 2 momentissa säädetään päivärahan saamisen edellytyksenä olevasta vakuutetun työkyvyttömyysilmoituksesta, joka on tehtävä viipymättä sairastumisen jälkeen. Ilmoituksesta säädetään tarkemmin

asetuksella. Koska ilmoituksella ei ole käytännössä ollut merkitystä ja päivärahan hakemisaajasta säädetään jäljempänä samassa pykälässä, momentti ehdotetaan kumottavaksi.

Sairausvakuutuslain 30 §:n 3 momentissa säädetään sairausvakuutusetuksien hakuajoista. Pääsääntöisesti etuudet menetetään, mikäli niitä ei ole haettu säädettyssä ajassa. Myöhästy misestä huolimatta etuus voidaan myöntää kokonaan tai osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana. Pykälän 4 momentin mukaan vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet korvataan kokonaan tai 90-prosenttisesti, mikäli kustannukset ovat syntyneet sen jälkeen kun hakemus on toimitettu sosiaalivakuutustoimikunnalle. Ennen vuoden 1986 alusta voimaan tullutta lääkekorvausluokasta sovellettiin kokonaan korvattavien lääkkeiden hakemiseen yleistä kuuden kuukauden hakuaikaa. Takautuva korvaus oikeuden myöntäminen poistettiin mainitun lainmuutoksen yhteydessä, koska korvauskysymysten selvittely takautuvasti kuuden kuukauden ajalta oli käytännössä osoittautunut hankalaksi niin teknisesti kuin lääketieteellisestikin kannalta.

Nykyisessä soveltamiskäytännössä on ollut epäselvyyttä, voidaanko edellä mainittua kohtuullistamissääntöä soveltaa, vaikka lääke olisi ostettu vain vähän ennen hakemuksen jättämistä sosiaalivakuutustoimikunnalle. Tällaisia tilanteita syntyy usein, kun lääkärintodistuksen kirjoittaminen viivästyy vähänkin tai kun esimerkiksi pitkien etäisyyksien vuoksi hakemusta ei voida jättää sosiaalivakuutustoimikunnalle ennen samassa yhteydessä määrätyn lääkkeen ostamista. Lain 30 §:n 3 ja 4 momenttia ehdotetaan selvennettäväksi siten, että myöhästy mistapauksessa sovellettavaa kohtuullistamista voidaan näissäkin tapauksissa soveltaa. Samalla ehdotetaan, että hakemuksen voisi säännönmukaisesti jättää 30 päivässä kustannusten syntymisestä. Lain 30 §:n 3 ja 4 momenttia ehdotetaan myös teknisesti selkeytettäväksi.

Sairausvakuutuslain 68 §:n 2 ja 3 momentin mukaan lääkäri on velvollinen antamaan sairausvakuutusviranomaisille kaikki hallussaan olevat, näiden käsiteltävänä olevan asian ratkaisuun vaikuttavat tiedot. Lääkärillä on 3 momentin mukaan oikeus saada antamistaan tiedoista ja lausunnoista vahvistetun taksan mukainen palkkio. Sosiaali- ja terveysministeriö on lain voimaantulosta asti vahvistanut sanotut palkkiot. Palkkioita maksetaan 100—

200 kappaletta vuodessa. Päätöksentekomenettelyn keventämiseksi olisi tarkoituksenmukaista, että kansaneläkelaitos vahvistaisi kyseiset palkkiot kuten se vahvistaa kansaneläkejärjestelmän mukaiset vastaavat palkkiot. Tämän johdosta ehdotetaan sairausvakuutuslain 68 §:n 3 momenttia tältä osin muutettavaksi. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi vanhentuneen sanamuodon johdosta tekninen muutos.

1.2. Kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §

Yksityisten hammaslääkärien ja terveyskeskusten antama järjestelmällinen hammashuolto muodostavat kokonaisuuden. Koska sairausvakuutuslain nojalla korvattavan hammashuollon piiriin esitetään otettavaksi kaksi ikäluokkaa lisää, ehdotetaan vastaava muutos toteutettavaksi terveyskeskushoidon osalta. Näin ollen kansanterveyslain voimaannpanosta annetun lain 3 §:ää (1215/88) ehdotetaan muutettavaksi siten, että alennetut hoitomaksut tai maksuton hampaiden tutkimus ja ehkäisevä hoito koskevat vuonna 1956 ja sen jälkeen syntyneitä kuntalaisia.

2. Taloudelliset vaikutukset

2.1. Sairaalan lapsen kuntoutuksesta tai sairaanhoidosta lapsen vanhemmille maksettavan avustuksen lakisääteistäminen

Nykyisen valtioneuvoston päätöksen mukainen sairaanhoito- ja kuntoutusavustus suoritetaan valtion varoista. Vuonna 1988 kustannukset olivat liki 15 miljoonaa markkaa. Avustuksen saajia oli 8 290 ja avustusta suoritettiin 112 655 päivältä (keskimäärin 13,6 pv/saaja ja 127,95 mk/pv). Koska etuus siirretään sairausvakuutuslain mukaiseksi etuudeksi, myös rahoitus noudattaa sairausvakuutuslain 59 §:n periaatteita. Uudistuksen myötä ei etuuteen ole ehdotettu muita kustannuksia lisääviä asiallisia muutoksia kuin tilapäisen vanhempainrahan (avustuksen) määrää koskevat muutokset.

Vuonna 1988 vanhempainrahaa saaneista äideistä vajaalla 19 prosentilla ja isistä 57 prosentilla päiväraha olisi ylittänyt lapsen sairaanhoito- ja kuntoutusavustuksen päiväkorvauksen enimmäisrajan (tuolloin 210,80 mk). Jos

lapsen sairaanhoito- ja kuntoutusavustuksen saajien työtulot noudattaisivat vanhempainrahaa saaneiden työtulojakaumaa, enimmäisrajan olisi ylittänyt 26 prosenttia avustuksen saajista.

Vuonna 1990 lapsen sairaanhoito- ja kuntoutusavustuksen saajia arvioidaan olevan noin 11 500 ja heistä 25 prosentilla työtulon mukaisen päivärahan olevan keskimäärin 60 markkaa yli enimmäisrajan, jolloin lisäkustannukset ylärajan poistamisen johdosta olisivat noin 2,3 miljoonaa markkaa.

Myös lapsikorotukset lisäävät tilapäisen vanhempainrahan määrää. Vuonna 1988 vanhempainrahaa saaneista äideistä 14,7 prosentilla oli lapsikorotus ja heistä 34,9 prosentilla oli kaksi tai useampi alle 16-vuotias lapsi. Vastaavat prosentit isistä olivat 50,3 ja 35,6.

Lapsikorotus olisi tuonut vuonna 1988 lapsen sairaanhoito- ja kuntoutusavustuksen saajista noin 23 prosentille keskimäärin 9 markkaa avustusta lisää päivässä. Vuosikustannuksia olisi kertynyt lähes 0,25 milj. markkaa eli noin 1,6 prosenttia toteutuneista kustannuksista.

Vuonna 1990 lapsikorotusta saisi arviolta 2 700 henkilöä ja keskimääräinen korotus olisi 9,5 markkaa päivältä, lisäkustannukset lapsikorotuksen johdosta olisivat noin 0,3 miljoonaa markkaa.

Edellä mainitut muutokset, päivärahan korvauksen ylärajan poisto ja lapsikorotus, lisäävät menoja vuositasolla 2 600 000 markkaa. Vuonna 1990 menojen lisäys ehdotetusta voimaantulosta johtuen (1.10.1990) on vähäinen. Kun kuitenkin tilapäinen vanhempainraha siirtyisi sanotusta ajankohdasta sairausvakuutuksen menoina korvattavaksi, aiheutuisi etuudesta sairausvakuutukselle yhteensä 6 miljoonan markan kokonaiskustannukset vuonna 1990.

2.2. Sairausvakuutuksen ja työttömyysturvan yhteensovittaminen

Ehdotetusta sairausvakuutuksen ja työttömyysturvan yhteensovittamisesta arvioidaan aiheutuvan noin 7 miljoonan markan vuotuiset lisäkustannukset sairausvakuutusjärjestelmälle. Uudistus koskisi noin 6000 henkilöä vuodessa. Muutoksen perusteella korvattavia sairauspäivärahopäiviä arvioidaan olevan 250 000 vuosittain. Ehdotetusta voimaantulosta joh-

tuen lisäkustannus vuonna 1990 olisi 3 500 000 markkaa.

2.3. Järjestelmällisen hammashuollon korvauspiirin laajentaminen

Sairausvakuutuslain perusteella korvattavan hammashuollon piirin laajentamisesta kahdella ikäluokalla arvioidaan aiheutuvan lisäkustannuksia vuositasolla noin 17 miljoonaa markkaa ja vuonna 1990 noin 8 miljoonaa markkaa. Kustannuksista vastaavat kunnat. Kunnat puolestaan saisivat hammashuoltoa varten sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) mukaista valtionosuutta. Tästä sekä kansanterveyslain voimaantulosta annetun lain 3 §:n muutoksesta aiheutuvat lisäkustannukset valtiolle vuonna 1990 ovat yhteensä noin 4 miljoonaa markkaa. Määrä on otettu huomioon edellä mainittua valtionosuutta mitoitettaessa.

Ikäluokkiin 1956 ja 1957 syntyneet kuuluu kumpaankin vajaat 80 000 henkeä. Näistä noin 55 000 käyttää hammashuoltopalveluja, joista noin 42 prosenttia on yksityisen ja 58 prosenttia julkisen sektorin palveluja.

2.4. Omavastuiden korotus

Omavastuiden korotuksesta aiheutuva sairausvakuutuksen menojen vähennys on noin 60 miljoonaa markkaa vuonna 1990. Tarkoituksena on käyttää osa säästöstä lääkekorvausjärjestelmän kehittämiseen.

2.5. Matkakustannusten vuotuisen omavastuusuuden määrätymisperusteiden muutos sekä korvauspiirin laajennukset

On arvioitu, että terveyskeskusten suorittamista sairaankuljetuksista noin viidennes saatava vaikuttaa vuotuisen omavastuun täyttymiseen ja siten lisätä muiden sairaankuljetuskustannusten korvattavuutta. Omaisten matkojen laskeminen potilaan omavastuusuuteen ei läheskään kaikissa tapauksissa johtaisi vuotuisen omavastuun täyttymiseen. Näillä perusteilla ehdotetut muutokset saattaisivat aiheuttaa karkeasti arvioiden noin miljoonan markan lisäkustannukset vuodessa.

Lomalla olevan asevelvollisen tai lomalla olevan vangin sairaanhoitokustannusten korvaamisen aiheuttamat lisäkustannukset arvioidaan enintään muutamaksi sadaksituhanneksi markaksi vuodessa.

Varusmiehillä on vuosittain noin 45 000 toipilaspäivää keskussotilassairaala- tai varuskuntasairaala- Asevelvollisuuslain mukaisella kuuden vuorokauden isyysvapaalla on noin 250 varusmiestä vuodessa. Riippumatta loman-

määräytymisperusteesta puolustusvoimain palveluksessa oleva varusmies, reserviläinen ja nostoväkeen kuuluva on oikeutettu päivärahaan koko työkyvyttömyysajalta, jonka hän on lomalla samoin isyysrahaan sovellettavan sairausvakuutuslaissa tarkoitettua isyysraha-kauden ajalta. Lisäkustannukset ehdotetuista päivä- ja isyysrahoista olisivat noin 3 miljoonaa markkaa vuodessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Sairausvakuutuslaki

4 §. Pykälän 1 momentissa luetellaan sairausvakuutuslain perusteella suoritettavat etuudet. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi tilapäistä vanhempainrahaa koskeva maininta.

5 § ja 5 b §:n 1 momentin johdantokappale. Sairausvakuutuksen korvaaman järjestelmällisen hammashuollon piiriin ehdotetaan lisättäväksi kaksi ikäluokkaa, vuosina 1956 ja 1957 syntyneet.

8, 9 ja 10 §. Vakuutetun itsensä suorittavaa osuutta tutkimus- ja hoitokustannuksista ehdotetaan korotettavaksi 30 markasta 40 markkaan, lääkekustannuksista 30 markasta 35 markkaan ja matkakuluista 25 markasta 30 markkaan. Lisäksi ehdotetaan, että vakuutetun terveyskeskukselle maksamat sairaankuljetusmaksut otettaisiin huomioon vuotuista omavastuusuutta laskettaessa ja että perheenjäsenen, holhoojan tai muun tähän verrattavan henkilön lääkärin erityisestä syystä antamasta määräyksestä aiheutuneet matkakustannukset katsottaisiin potilaan kustannuksiksi.

14 §. Pykälä on eräänlainen johdanto ja siinä luetellaan sairausvakuutuslain perusteella suoritettavat ansionmenetyskorvaukset. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi tilapäinen vanhempainraha uutena etuutena.

18 a §. Välittömästi ennen sairastumistaan työttömyyspäivärahaa saaneen henkilön sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan määrää ehdotetaan korotettavaksi siten, että se olisi vähintään 86 prosenttia hänelle suoritettua työt-

tömyyspäivärahan määrästä. Tarkoituksena on turvata työttömälle sairauden aikana vähintään sama toimeentulon taso kuin terveenä ollessa.

20 ja 23 §. Asevelvollisena vakinaisessa palveluksessa tai reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa olevalle vakuutetulle ehdotetaan suoritettavaksi työkyvyttömyysajalta vähimmäispäivärahan suuruista päivärahaa siltä ajalta, jonka hän on lomalla. Sama koskee siviilipalvelusmiehiä ja aseettomassa palveluksessa olevia.

Samoin edellä tarkoitettut henkilöt olisivat oikeutetut saamaan isyysrahaa vähimmäispäivärahan suuruusena loman tai isyysvapaan ajalta.

23 c—23 f §. Lain 23 c §:ssä ehdotetaan säädettäväksi tilapäisen vanhempainrahan yleisistä edellytyksistä, 23 d §:ssä tilanteista, joissa oikeus tilapäiseen vanhempainrahaan syntyy, 23 e §:ssä etuuden määrästä ja suorittamisajasta sekä 23 f §:ssä tilapäisen vanhempainrahan suhteesta työtuloon sekä eräisiin muihin samalta ajalta maksettaviin ansionmenetyskorvauksiin.

Ehdotettu 23 c § on yleisten edellytysten osalta sisällöltään lähes yhdenmukainen voimassa olevan valtioneuvoston päätöksen 2 §:n kanssa. Yleisenä edellytyksenä tilapäisen vanhempainrahan suorittamiselle olisi, että vakuutettu on alle 16-vuotiaan sairaan lapsensa sairaanhoidon tai kuntoutuksen vuoksi estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä. Koska tilapäinen vanhempainraha maksettaisiin kokonaisuudessaan arkipäiviltä, lähtökohtana pidettäisiin, että vanhempi on lapsen sairauden vuoksi estynyt tekemästä työtään miltei koko työpäivän.

Omana työnä pidettäisiin 15 §:n 2 momentissa tarkoitettua työtä.

Tilapäistä vanhempainrahaa maksettaisiin paitsi oman lapsen, myös avio- tai avopuolison lapsen, ottolapsen ja lapsen, joka on tarkoitus ottaa ottolapseksi sekä yksityisesti sijoitetun lapsen sairaanhoidon tai kuntoutuksen vuoksi. Myös sukulainen tai muu henkilö, joka vanhemman tavoin tosiasiaassa hoitaa lasta, voisi saada tilapäistä vanhempainrahaa.

23 d §:ssä määriteltäisiin sairaalassa-, poliklinikalla-, kuntoutuksessa- ja kotihoidossaolo, johon osallistuminen perusteella tilapäistä vanhempainrahaa suoritettaisiin.

Vaikea sairaus tai vaikea vamma määriteltäisiin erikseen valtioneuvoston päätöksellä. Tarkoituksena on, että määrittely olisi sama kuin nykyisen valtioneuvoston päätöksen 3 §:n 3 momentissa.

Termistä "lääkärin määräys" on harhaanjohtavana tarkoitus luopua ja käyttää määritelmää "kun lasta hoitava lääkäri katsoo hoitoon osallistumisen tarpeelliseksi". Hoitoon ja kuntoutukseen osallistumisen tarpeellisuus määriteltäisiin kuten tähänkin asti ja lääkäri antaisi tästä todistuksen. Vanhemman läsnäolo on tarpeen esimerkiksi lapsen paranemisen ja valvonnan kannalta tai hoito-ohjeiden antamista varten.

Etuuteen oikeuttava kotihoito voisi olla myös ennen sairaalassaoloa tai sairaalan poliklinikallaoloa annettua kotihoitoa, sillä tällaista mahdollisuutta on toivottu esimerkiksi ennen suuria leikkauksia olevan infektiovaaran, dieettien ynnä muun sellaisen vuoksi. Hoidon olisi kuitenkin liitettävä sairaala- tai poliklinikahoitoon.

Muutoin pykälän sisältö vastaisi nykyisen valtioneuvoston päätöksen 3, 4 ja 5 §:ää. Alle seitsemänvuotiaan hoitoon osallistumisen johdosta tilapäistä vanhempainrahaa voitaisiin suorittaa sairaalassa- tai sen poliklinikallaoloajalta, vaikka sairaus ei ole vaikea.

Vaatus sairaalan poliklinikalla tehtävistä aikaa vievistä tai vaativista toimenpiteistä ehdotetaan poistettavaksi, sillä niitä on käytännössä vaikea määritellä. Jos hoitoon osallistuminen kestää lyhyen ajan, ei ansionmenetystäkään synny siten, että tilapäistä vanhempainrahaa voitaisiin suorittaa.

Sopeutusvalmennus- tai kuntoutuskurssien sekä muun vastaavan kuntoutustoiminnan ajalta tilapäistä vanhempainrahaa suoritettaisiin samojen perusteiden mukaan kaikista alle

16-vuotiaista lapsista sekä muutoinkin samoin edellytyksin kuin tähänkin asti. Tilapäistä vanhempainrahaa suoritettaisiin vanhemmalle, joka osallistuu lapsen sairauden vuoksi järjestetylle sopeutusvalmennus- tai kuntoutuskurssille, jos kurssin järjestäminen perustuu lakiin. Kustannussyistä tässä vaiheessa ei käsitettävä voida laajentaa lakiin perustuvien kuntoutuskurssien ulkopuolelle. Kurssi voi olla järjestetty lapsen sairauden vuoksi, vaikka lapsi ei ole ollut kurssilla mukana. Tilapäistä vanhempainrahaa voitaisiin maksaa myös tällaisen kurssin ajalta kuten nykyisin.

Pykälässä määriteltäisiin myös tilapäisen vanhempainrahan suorittaminen yhtäaikaan tai erikseen molemmille vanhemmille. Sisältö olisi sama kuin nykyisen valtioneuvoston päätöksen 7 §:n 3 momentissa.

23 e §:ssä määriteltäisiin tilapäisen vanhempainrahan suorittamisajat ja sen määrä.

Tilapäinen vanhempainraha määräytyisi kuten muutkin sairausvakuutuslain perusteella suoritettavat ansionmenetyskorvaukset ja vastaisi siten paremmin menetettyä ansiota. Siihen voitaisiin suorittaa myös lapsikorotusta.

Tilapäinen vanhempainraha maksettaisiin niiltä arkipäiviltä, joina vanhempi lapsensa sairaanhoidon tai kuntoutuksen vuoksi on estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä.

Yleensä tilapäistä vanhempainrahaa maksettaisiin yhdeltä lapselta kunakin kalenterivuotena, yhteensä enintään 60 arkipäivältä, sairaalahoidon, sairaalan poliklinikkahoidon ja sopeutusvalmennus- ja kuntoutuskurssien ja muun vastaavan kuntoutustoiminnan ajalta.

Enimmäisaikaan laskettaisiin suorituspäivät riippumatta siitä, onko etuus myönnetty vaikean sairauden tai alle seitsemänvuotiaan sairauden perusteella.

Kotihoidon ajalta tilapäistä vanhempainrahaa maksettaisiin erikseen enintään 60 arkipäivältä, joihin ei lasketa muita avustuspäiviä.

Erityisestä hoidollisesta syystä tilapäistä vanhempainrahaa maksettaisiin mainittuja enimmäisaikoja pidemmältä ajalta, kotihoidon ajalta kuitenkin yhteensä enintään 90 arkipäivältä. Jos maksamisen lopettaminen kotihoidon ajalta huomioon ottaen lapsen sairauden kehittyminen olisi kohtuutonta, tilapäistä vanhempainrahaa voitaisiin maksaa tätä pidemmältäkin ajalta. Lopettaminen voisi olla kohtuutonta esimerkiksi hoidettaessa intensiivisessä hoitovaiheessa olevaa lasta (esim. infektiokierre) tai kuolevaa lasta. Arvioitaessa tilapäisen van-

hempainrahan suorittamisen jatkamista, on otettava myös huomioon, että tilapäinen vanhempainraha on tarkoitettu lyhytkestoisen työstä estymisen korvaukseksi eikä maksamiseen ”rajattomalta” ajalta. Suoritusajat olisivat samat kuin voimassa olevassa valtioneuvoston päätöksessä.

23 f §:n mukaan tilapäisen vanhempainrahan suorittaminen edellyttäisi, ettei vanhempi saa työstään palkkaa tai muuta sairausvakuutuslaissa tarkoitettua työtuloa. Työtulona ei kuitenkaan otettaisi huomioon vammaisen, vanhuksen ja pitkäaikaissairaana kotihoidon tukea eikä myöskään sijaisvanhempien hoitopalkkiota. Vähäinen, muulta kuin lapsen sairaanhoitoon ja kuntoutukseen osallistumisen ajalta saatu, työtulo ei estäisi tilapäisen vanhempainrahan suorittamista. Vähäisyyttä arvioitaessa huomiota olisi kiinnitettävä siihen, että tilapäisen vanhempainrahan määrä päivältä määräytyy vakuutetun kaikkien verotuksessa todettujen työtulojen perusteella ja tarkoituksena on kuitenkin korvata vain saamatta jäänyt ansiotulo.

Tilapäistä vanhempainrahaa ei maksettaisi siltä osin kuin vakuutetulla on lakiin perustuva oikeus saada samalla perusteella tilapäistä vanhempainrahaa vastaavaa etuutta. Säännös on vastaava kuin voimassa olevassa valtioneuvoston päätöksessä. Tällaisia lapsen sairauden perusteella suoritettavia korvauksia ovat esimerkiksi liikennevakuutuslain (279/59), tapaturmavakuutuslain (608/48) ja tartuntatautilain mukaiset korvaukset vanhemman työansion menetyksestä. Näissä tapauksissa tilapäistä vanhempainrahaa maksettaisiin vain muun lain perusteella maksettavan korvauksen yli menevältä osalta.

Tilapäistä vanhempainrahaa ei suoritettaisi siltä ajalta, jolta vakuutettu saa äitiys-, isyyssai vanhempainrahaa taikka päivärahaa. Kyseessä on vain yksi ansionmenetys eikä enää kulukorvaus. Tilapäisen vanhempainrahan määrässäkään ei olisi enää kattoa.

Valtion vuoden 1990 tulo- ja menoarvioesitykseen liittyvässä työttömyysturvalain muutosesityksessä ehdotetaan, ettei henkilöllä, joka saa tilapäistä vanhempainrahaa, ole oikeutta saada työttömyyspäivärahaa.

24 §. Asevelvollisen ja vängin sairaanhoitokustannukset ehdotetaan korvattavaksi sairausvakuutuksesta.

28 a §. Työttömyysturvalain 5 §:n 1 momentin 6 kohdan ja 3 momentin perusteella henki-

löllä, joka saa sairausvakuutuspäivärahaa ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan. Sairausvakuutuslain 28 a § säättää samalta ajalta myönnetyn sairauspäivärahan maksamisesta työttömyysturvaa maksaneelle taholle. Säännöksessä viitataan aikaisemmin voimassa olleisiin lakeihin, mutta sitä sovelletaan sekä työttömyysturvalain mukaiseen ansio- että päivärahaan. Viimeksi mainitun etuuden osalta kansaneläkelaitos pidättää myöntämänsä sairauspäivärahan samalta ajalta maksetun työttömyyspäivärahan määrään asti ja siirtää suorituksen sairausvakuutusmenoksi. Pykälän vanhentunut sanamuoto ja lakiviittaukset ehdotetaan muutettaviksi vastaamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä ja käytäntöä.

29 §. Pykälän 4 momentin vanhentunut sanamuoto ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan nykyistä lainsäädäntöä, kuitenkin periaate Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön korvausmenettelystä säilyisi ennallaan.

30 §. Pykälän 3 momentissa säädetään etuuksien hakuajoista. Säännöksen ehdotetaan lisättäväksi myös tilapäisen vanhempainrahan hakuaikaa koskeva kohta, jonka mukaan etuutta olisi haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen sitä halutaan saada. Muut muutokset on selvitetty tarkemmin kohdassa 1.1.5. Lain 30 §:n 6 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi tilapäistä vanhempainrahaa koskeva maininta. Momentissa säädetään etuuden nostamatta jättämisen vaikutuksesta.

47 §. Tilapäistä vanhempainrahaa olisi haettava sen kunnan sosiaalivakuustoimikunnalta, jossa vakuutetulla on varsinainen asuntonsa ja kotinsa. Ehdotus noudattaa muiden sairausvakuutuslain mukaisten ansionmenetykskorvausten hakumenettelyä.

54 §. Pykälässä säädetään tilapäistä vanhempainrahaa koskevasta muutoksenhakuoikeudesta. Ehdotus noudattaa muiden sairausvakuutusetuksien muutoksenhakumenettelyä.

59 §. Sairausvakuutuslain mukaisten ansionmenetykskorvausten rahoitusta koskevaan 2 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi tilapäistä vanhempainrahaa koskeva täydennys.

68 §. Pykälän 1 momentin vanhentunut sanamuoto oikaistaan. Kansaneläkelaitos valtuutetaan vahvistamaan taksat, joiden mukaan lääkäri saa palkkion antamistaan tiedoista ja lausunnoista.

76 b §. Tilapäistä vanhempainrahaa koske-

vien muutosehdotusten johdosta lain 76 b § ehdotetaan kumottavaksi.

1.2. Kansanterveyslain voimaannpanosta annettu laki

3 §. Alennetuin maksuin annettavan järjestelmällisen hammashuollon piiriin ehdotetaan kaksi ikäluokkaa lisää, vuosina 1956 ja 1957 syntyneet. Tätä tarkoittava muutos olisi tehtävä pykälän 2 momenttiin.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun 23 d §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä vaikeana sairautena tai vammana tilapäistä vanhempainrahaa suoritettaessa.

Päätös on tarkoitus antaa sisällöltään vastaavana kuin nykyisen valtioneuvoston päätöksen (47/88) 3 §:n 3 momentti, joka on sovelletukseltaan jo vakiintunut.

3. Voimaantulo

Lakiehdotukset liittyvät valtion vuoden 1990 tulo- ja menoarvioesitykseen.

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1990 alusta, kuitenkin siten, että järjestelmällisen hammashuollon laajentaminen kahdella ikäluokalla sekä työttömyysturvan ja sairausajan toimeentuloturvan yhteensovitus tulisivat voimaan heinäkuun alusta 1990 sekä tilapäistä vanhempainrahaa koskevat lainkohdat loka-kuun alusta 1990.

Edellä olevan perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 30 §:n 2 momentti ja 76 b §,

sellaisena kuin näistä on 76 b § 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1089/82), *muutetaan* 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 2 momentti, 5 b §:n 1 momentin johdantokappale, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 1 ja 2 momentti, 14 §:n edellä oleva alaotsikko, 14 §:n 1 momentti, 23 §:n 4 momentti, 24 ja 28 a §, 29 §:n 4 momentti, 30 §:n 3, 4 ja 6 momentti, 47 §:n 1 momentti, 54 §:n 1 momentti, 59 §:n 2 momentti sekä 68 §:n 1 ja 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1 momentti, 14 §:n edellä oleva alaotsikko, 14 §:n 1 momentti, 47 §:n 1 momentti ja 59 §:n 2 momentti 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (32/85), 5 §:n 2 momentti ja 5 b §:n 1 momentin johdantokappale 23 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1215/88), 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 1 momentti sekä 30 §:n 3 momentti 23 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1109/87), 10 §:n 2 momentti 14 päivänä tammikuuta 1966 annetussa laissa (5/66), 23 §:n 4 momentti 13 päivänä kesäkuuta 1986 annetussa laissa (458/86), 24 § osittain muutettuna mainitulla 11 päivänä tammikuuta 1985 annetulla lailla, 28 a § 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (505/71), 29 §:n 4 momentti 29 päivänä syyskuuta 1978 annetussa laissa (745/78) ja 30 §:n 4 ja 6 momentti 14 päivänä kesäkuuta 1985 annetussa laissa (479/85), sekä

lisätään lakiin uusi 18 a §, siitä 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetulla lailla (471/81) kumotun 20 §:n tilalle, uusi 20 § sekä uusi 23 c—23 f § seuraavasti:

2 luku**Etuudet****4 §**

Vakuutetulla on oikeus saada sairauden perusteella korvausta tarpeellisen sairaanhoidon kustannuksista ja sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen perusteella korvausta niistä johtu-

vista tarpeellisista kustannuksista. Vakuutetulla on myös oikeus saada raskauden ja synnytyksen perusteella äitiysrahaa ja, siten kuin jäljempänä säädetään, lapsen tai ottolapsen hoidon perusteella vanhempainrahaa ja isyyusrahaa sekä sairaan lapsen hoitoon ja kuntoutukseen osallistumisen johdosta tilapäistä vanhempainrahaa.

— — — — —

*Sairaanhoito- sekä raskaus- ja
synnytyskustannukset*

5 §

Mitä edellä on säädetty sairaanhoidon korvaamisesta, sovelletaan vastaavasti hammassairauksiin, jos kysymyksessä on muun sairauden kuin hammassairauden parantamiseksi välttämätön hoito. Hammashuollon korvaamisesta sairaanhoitona vuonna 1956 tai sen jälkeen syntyneille vakuutetuille säädetään 5 b §:ssä.

5 b §

Sairaanhoitona korvataan sen lisäksi, mitä 5 §:n 2 momentissa on säädetty, vuonna 1956 tai sen jälkeen syntyneille vakuutetuille:

8 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua lääkärin samalla kertaa määräämästä tutkimuksesta tai hoidosta johtuvista kustannuksista taikka, jos ne ylittävät noudatettavaksi vahvistetun taksan, tämän mukaisista määristä korvataan kolme neljännestä siltä osin kuin kustannukset tai taksan mukaiset määrät yhteensä ylittävät 40 markkaa. Mitä edellä on säädetty, sovelletaan myös silloin, kun lääkärin määräämän tutkimuksen on suorittanut tai hoidon antanut asianmukaisen ammattikoulutuksen saanut henkilö. Asetuksella säädetään, missä laajuudessa samalla kertaa määrätty tutkimus- ja hoitotoimenpiteet korvataan saman määräyksen perusteella sekä mitkä tutkimus- ja hoitotoimenpiteet katsotaan korvausta laskettaessa samalla kertaa määräytyiksi.

9 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja lääkkeitä sekä 3 a kohdassa tarkoitettuja perusvoiteita korvataan puolet 35 markkaa ylittävältä osalta kultakin ostokerralta. Vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet korvataan kuitenkin kokonaan tai 90-prosenttisesti sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon sairauden laatu sekä lääkkeiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä vaikeana ja pitkäaikaisena sairautena.

Vaikean sairauden hoitoon tarpeellisista klinisistä ravintovalmisteista korvataan puolet 35 markkaa ylittävältä osalta kultakin ostokerralta tai 90 prosenttia sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon valmisteiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä tässä momentissa tarkoitettuna vaikeana sairautena.

10 §

Vakuutetulle korvataan lääkäriin, sairaanhoitolaitokseen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdyistä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaiselta matkalta ylittävät 30 markkaa (*omavastuuosuus*). Sama koskee lääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdyistä matkoista johtuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan maksettaviksi jäävät matkakustannukset saman kalenterivuoden aikana ylittävät 500 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), vuotuisen omavastuun ylittävä osa matkakustannuksista korvataan kokonaan. Vuotuista omavastuusuutta laskettaessa otetaan huomioon myös vakuutetun terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamat kustannukset.

Jos vakuutetun perheenjäsen, holhooja tai muu tähän verrattava henkilö on vakuutettua hoitavan lääkärin erityisestä syystä antamasta määräyksestä erikseen tehnyt 1 momentissa mainitun matkan, korvataan tästä matkasta aiheutuneet kustannukset vakuutetun kustannuksina.

*Päiväraha, äitiys-, isyys- ja vanhempainraha
sekä tilapäinen vanhempainraha*

14 §

Korvaukseksi sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä suoritetaan päivärahaa sekä raskauden ja synnytyn johdosta äitiysrahaa ja lapsen tai ottolapsen hoidon johdosta isyys- ja vanhempainrahaa sekä sairaan lapsen hoitoon ja kuntoutukseen osallistumisen johdosta tilapäistä vanhempainrahaa.

18 a §

Jos vakuutetulla työkyvyttömyyden alkaessa on ollut oikeus työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan, hänelle työkyvyttömyyden johdosta suoritettava päiväraha on vähintään 86 prosenttia hänelle työkyvyttömyyden alkaessa suoritettavan työttömyyspäivärahan määrästä. Tällöin ei työttömyyspäivärahan määrää laskettaessa oteta huomioon

1) työttömyysturvalain 19 §:ssä tarkoitettua osa-aikatyön palkkaa;

2) työttömyysturvalain 21 §:ssä tarkoitettua sivutyön palkkaa tai muuta tuloa; eikä

3) sellaisia työttömyysturvalain 27 §:ssä tarkoitettuja etuuksia, jotka tämän lain 27 §:n mukaan on vähennettävä päivärahasta.

20 §

Päivärahaa suoritetaan vähimmäispäivärahan suuruisena vakuutetulle, joka on asevelvollisena vakinaisessa palveluksessa, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalvelusmiehenä siviilipalvelulaitoksessa, vain siltä työkyvyttömyysajalta, jonka hän on lomalla, noudattaen muutoin mitä 19 §:ssä on säädetty. Muulta ajalta hänellä ei ole oikeutta päivärahaan.

23 §

— — — — —
Lapsen isälle, joka on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä, suoritetaan lapsen äidin suostumuksella isyysrahaa lapsen syntymän yhteydessä vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä, jolloin vanhempainrahakausi lyhenee vastaavasti. Asevelvollisena vakinaisessa palveluksessa, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalvelusmiehenä siviilipalvelulaitoksessa olevalle isälle suoritetaan samoin edellytyksin isyysrahaa loman tai isyysvapaan ajalta. Isyysraha on tällöin vähimmäispäivärahan suuruinen.
— — — — —

23 c §

Vakuutetulle voidaan suorittaa tilapäistä vanhempainrahaa ajalta, jolta hän on alle 16-vuotiaan sairaan lapsensa sairaanhoidon tai kuntoutuksen vuoksi estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä.

Tässä pykälässä tarkoitetaan lapsella hakijan tai hänen aviopuolisonsa lasta, ottolasta tai muuta lasta, jota vakuutettu vanhemman tavoin tosiasiallisesti hoitaa. Aviopuoliso on rinnastetaan henkilö, jonka kanssa vakuutettu avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

23 d §

Tilapäistä vanhempainrahaa suoritetaan, jos vakuutettu

1) osallistuu sairaalassa tai sairaalan poliklinikalla lapsensa sairauden tai vamman vuoksi annettavaan hoitoon tai kuntoutukseen ja lasta hoitava lääkäri katsoo osallistumisen tarpeelliseksi. Seitsemän vuotta täyttäneen lapsen osalta edellytetään lisäksi, että sairaus tai vamma on vaikea;

2) osallistuu lapsensa vaikean sairauden tai vaikean vamman vuoksi sairaalassa tai sairaalan poliklinikalla annettavaan hoitoon tai kuntoutukseen liittyvään kotihoitoon ja lasta hoitava lääkäri katsoo osallistumisen tarpeelliseksi;

3) osallistuu lakiin perustuvalla lapsensa sairauden tai vamman vuoksi järjestetylle sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskurssille tai muuhun niihin rinnastettavaan lakiin perustuvaan kuntoutustoimintaan.

Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä tässä pykälässä tarkoitettuna vaikeana sairautena tai vammana.

Tilapäistä vanhempainrahaa voidaan suorittaa samalta ajalta molemmille vanhemmille vain 23 d §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa edellyttäen, että lääkäri on katsonut molempien vanhempien hoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen tarpeelliseksi.

23 e §

Tilapäisen vanhempainrahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä tarkoitettu päiväraha. Tilapäiseen vanhempainrahaan suoritetaan lapsikorotusta siten kuin 18 §:ssä on säädetty.

Tilapäistä vanhempainrahaa suoritetaan lasta kohden kalenterivuodessa

1) sairaala- ja poliklinikkahoidon sekä kuntoutuskurssien ajalta yhteensä enintään 60 arkipäivältä, ellei erityinen hoidollinen syy edellytä sen maksamista pitemmältä ajalta sekä

2) kotihoidon ajalta enintään 60 arkipäivältä ja erityisestä hoidollisesta syystä lisäksi enintään 30 arkipäivältä sekä tätä pitemmältä ajalta.

ta, jos tilapäisen vanhempainrahan suorittamisen lopettaminen huomioon ottaen lapsen sairauden kehittyminen olisi kohtuutonta.

23 f §

Vakuutetulle suoritetaan tilapäistä vanhempainrahaa, jos hänellä ei ole tältä ajalta tässä laissa tarkoitettua työtuloa. Vähäinen työtulo ei kuitenkaan estä tilapäisen vanhempainrahan suorittamista. Työtulona ei oteta huomioon vanhuksen, vammaisen ja pitkäaikaissairaana kotihoidon tukea eikä myöskään perhehoidosta maksettavaa hoitopalkkiota.

Tilapäistä vanhempainrahaa ei myöskään suoriteta siltä osin kuin vakuutetulla on lakiin perustuva oikeus saada samalla perusteella tilapäistä vanhempainrahaa vastaavaa korvausta.

Tilapäistä vanhempainrahaa ei suoriteta samalta ajalta, jolta vakuutetulla on oikeus äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan taikka päivärahaan.

Etuuksia koskevia yleisiä säännöksiä

24 §

Päivärahaa, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa ei suoriteta siltä ajalta, jonka vakuutettu on suorittamassa välittömästi tuomittua vankeusrangaistusta.

Päivärahaa, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa, korvausta sairaanhoidosta johtuvista kustannuksista tai korvausta raskaus- ja synnytyskustannuksista ei suoriteta siltä ajalta, jonka vakuutettu on asetuksella säädettyissä tapauksissa julkisessa laitoshoidossa.

28 a §

Jos vakuutettu on saanut työkyvyttömyysajalta työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai ansioon suhteutettua päivärahaa, pidätetään samalta ajalta tämän lain mukaisesti suoritettava päiväraha maksetun peruspäivärahan määrään saakka tai se suoritetaan asianomaiselle työttömyyskassalle maksettua ansioon suhteutettua päivärahaa vastaavalta osalta. Näin pidätetystä tai suoritetusta päivärahan määrästä on vastaavasti voimassa, mitä 28 §:n 3 momentissa on säädetty.

29 §

Kansaneläkelaitos voi suorittaa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle kohtuullisen kor-

vauksen tämän järjestämän hoidon aiheuttamista kustannuksista.

30 §

Tämän lain mukaisia etuuksia on haettava:

1) päivärahaa kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen sitä halutaan saada; jos päiväraha on myönnetty määräajaksi, mutta työkyvyttömyys jatkuu sen jälkeenkin, työkyvyttömyyden jatkumisesta on toimitettava selvitys paikallistoimistoon kuuden kuukauden kuluessa päivärahaoikeuden päättymisestä;

2) äitiys- ja vanhempainrahaa viimeistään kahta kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa;

3) vanhempainrahaa ottolapsen hoidon johdosta kahden kuukauden kuluessa lapsen hoitoon ottamisesta;

4) tilapäistä vanhempainrahaa kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen sitä halutaan saada;

5) korvausta sairauden tai raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun maksu, josta korvausta haetaan, on suoritettu;

6) lisäkorvausta 9 §:n 3 momentin perusteella lääkkeistä, perusvoiteista, kliinisistä ravintovalmisteista ja niitä vastaavista tuotteista sekä korvausta 10 §:n 1 momentin mukaisista vuotuisen omavastuun ylittävistä matkakustannuksista kuuden kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana oikeus lisäkorvaukseen tai matkakorvaukseen on syntynyt; sekä

7) oikeutta saada vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet kokonaan tai 90-prosenttisesti korvattuina sekä kliiniset ravintovalmisteet ja niitä vastaavat tuotteet osittain korvattuina, viimeistään 30 päivän kuluessa niiden kustannusten syntymisestä, jotta halutaan saada näin korvattuina.

Etuus tai osa siitä voidaan myöntää, vaikka sitä ei olisi haettu 3 momentissa säädettyssä määräajassa, jos sen epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta.

Jollei myönnettyä päivärahaa tai äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka tilapäistä vanhempainrahaa ole nostettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on ollut vakuutetun nostettavissa, taikka maksettavaksi myönnettyä korvausta sairauden tai raskauden ja syn-

nytyksen aiheuttamista kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa sen myöntämisestä, on oikeus etuuteen menetetty, mikäli ei erityisestä syystä katsota kohtuulliseksi toisin päättää.

47 §

Tämän lain mukaista päivärahaa, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa sekä tilapäistä vanhempainrahaa on haettava sen kunnan sosiaalivakuutustoimikunnalta, jossa vakuutetulla on varsinainen asuntonsa ja kotinsa. Korvausta sairaanhoidosta taikka raskaudesta ja synnytyksestä aiheutuneista kustannuksista vakuutetulla on oikeus hakea muultakin kuin kotipaikkakuntansa sosiaalivakuutustoimikunnalta. Asetuksella säädetään, milloin vakuutetulla on oikeus hakea päivärahaa, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa sekä tilapäistä vanhempainrahaa muulta kuin kotipaikkakuntansa sosiaalivakuutustoimikunnalta.

54 §

Asianomainen, joka on tyytymätön sosiaalivakuutuslautakunnan päätökseen, mikäli se koskee oikeutta tämän lain mukaiseen etuuteen tai päivärahan, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan taikka tilapäisen vanhempainrahan määrää, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta 53 §:n 1 momentissa säädettyssä ajassa ja siinä säädetyllä tavalla.

59 §

Valtio suorittaa 13 prosenttia päivärahoista,

äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista sekä tilapäistä vanhempainrahoista. Valtion on suoritettava kuukausittain ennakkona määrä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

68 §

Sosiaalivakuutustoimikunnalla on oikeus omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä käsiteltävänä olevan asian selvittämiseksi kuulustuttaa todistajia yleisessä alioikeudessa.

Mitä 2 momentissa on säädetty, koskee myös lääkäriä, kuitenkin siten, että hänellä on oikeus saada antamistaan tiedoista ja lausunnoista kansaneläkelaitoksen vahvistaman taksan mukainen palkkio.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1990 ja sitä sovelletaan kustannuksiin, jotka ovat syntyneet lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Tämän lain 5 §:n 2 momentti ja 5 b §:n 1 momentin johdantokappale sekä 18 a § tulevat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1990 siten, että 18 a §:ää sovelletaan päivärahaan, joka kohdistuu aikaan lain voimaantulosta alkaen.

Tämän lain 4 §:n 1 momentti, 14 §:n edellä oleva alaotsikko, 14 §:n 1 momentti, 23 c—23 f §, 30 §:n 3 momentin 4 kohta ja 6 momentti, 47 §:n 1 momentti, 54 §:n 1 momentti sekä 59 §:n 2 momentti tulevat voimaan 1 päivänä lokakuuta 1990 ja kumotun 76 b §:n säännöstä sovelletaan 30 päivään syyskuuta 1990.

2.

Laki**kansanterveyslain voimaanpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kansanterveyslain voimaanpanosta 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun lain 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1216/88), näin kuuluvaksi:

3 §

— — — — —
 Alle 17-vuotiaiden kunnan asukkaiden kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu hampaiden tutkimus ja hoito on siten maksuton kuin sanotun lain 21 §:ssä säädetään. Vuonna 1956 tai sen jälkeen syntyneiden kunnan asukkaiden kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu hampaiden tutkimus ja hoito on maksutonta sikäli kuin ne koskevat hampaiden tutkimusta ja ehkäisevää hoitoa. Muilta osin peritään 60 prosenttia asetuksella vahvistetuista potilailta perittävistä maksuista ja korvauksista siten

kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Mitä edellä on säädetty vuonna 1956 tai sen jälkeen syntyneistä kunnan asukkaista, koskee myös mainittuna vuonna tai sen jälkeen syntyneitä kunnan alueella sijaitsevien kansanterveysasetuksen 7 a §:ssä mainittujen oppilaitosten opiskelijoita ja kansanterveysasetuksen 7 b §:ssä tarkoitettujen kaupunkien merimiesterveysdenhuoltoon oikeutettuja henkilöitä.
 — — — — —

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1990.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 1989

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Sosiaali- ja terveysministeri *Helena Pesola*

1.

Laki**sairausvakuutuslain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (364/63) 30 §:n 2 momentti ja 76 b §,

sellaisena kuin näistä on 76 b § 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1089/82), *muutetaan* 4 §:n 1 momentti, 5 §:n 2 momentti, 5 b §:n 1 momentin johdantokappale, 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 1 ja 2 momentti, 14 §:n edellä oleva alaotsikko, 14 §:n 1 momentti, 23 §:n 4 momentti, 24 ja 28 a §, 29 §:n 4 momentti, 30 §:n 3, 4 ja 6 momentti, 47 §:n 1 momentti, 54 §:n 1 momentti, 59 §:n 2 momentti sekä 68 §:n 1 ja 3 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 4 §:n 1 momentti, 14 §:n edellä oleva alaotsikko, 14 §:n 1 momentti, 47 §:n 1 momentti ja 59 §:n 2 momentti 11 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (32/85), 5 §:n 2 momentti ja 5 b §:n 1 momentin johdantokappale 23 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1215/88), 8 §:n 1 momentti, 9 §:n 1 ja 2 momentti, 10 §:n 1 momentti sekä 30 §:n 3 momentti 23 päivänä joulukuuta 1987 annetussa laissa (1109/87), 10 §:n 2 momentti 14 päivänä tammikuuta 1966 annetussa laissa (5/66), 23 §:n 4 momentti 13 päivänä kesäkuuta 1986 annetussa laissa (458/86), 24 § osittain muutettuna mainitulla 11 päivänä tammikuuta 1985 annetulla lailla, 28 a § 18 päivänä kesäkuuta 1971 annetussa laissa (505/71), 29 §:n 4 momentti 29 päivänä syyskuuta 1978 annetussa laissa (745/78) ja 30 §:n 4 ja 6 momentti 14 päivänä kesäkuuta 1985 annetussa laissa (479/85), sekä

lisätään lakiin uusi 18 a §, siitä 26 päivänä kesäkuuta 1981 annetulla lailla (471/81) kumotun 20 §:n tilalle, uusi 20 § sekä uusi 23 c—23 f § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 luku

2 luku

Etuudet**Etuudet**

4 §

4 §

Vakuutetulla on oikeus saada sairauden perusteella korvausta tarpeellisen sairaanhoidon kustannuksista ja sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen perusteella korvausta niistä johtuvista tarpeellisista kustannuksista. Vakuutetulla on myös oikeus saada raskauden ja synnytyksen perusteella äitiysrahaa ja, siten kuin jäljempänä säädetään, lapsen tai ottolapsen hoidon perusteella vanhempainrahaa ja isyyserä.

Vakuutetulla on oikeus saada sairauden perusteella korvausta tarpeellisen sairaanhoidon kustannuksista ja sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen perusteella korvausta niistä johtuvista tarpeellisista kustannuksista. Vakuutetulla on myös oikeus saada raskauden ja synnytyksen perusteella äitiysrahaa ja, siten kuin jäljempänä säädetään, lapsen tai ottolapsen hoidon perusteella vanhempainrahaa ja isyyserä sekä sairaan lapsen hoitoon ja kuntoutukseen osallistumisen johdosta tilapäistä vanhempainrahaa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Sairaanhoito- sekä raskaus- ja
synnytyskustannukset

5 §

Mitä edellä on säädetty sairaanhoidon korvaamisesta, sovelletaan vastaavasti hammassairauksiin, jos kysymyksessä on muun sairauden kuin hammassairauden parantamiseksi välttämätön hoito. Hammashuollon korvaamisesta sairaanhoitona vuonna 1958 ja sen jälkeen syntyneille vakuutetuille säädetään 5 b §:ssä.

Mitä edellä on säädetty sairaanhoidon korvaamisesta, sovelletaan vastaavasti hammassairauksiin, jos kysymyksessä on muun sairauden kuin hammassairauden parantamiseksi välttämätön hoito. Hammashuollon korvaamisesta sairaanhoitona vuonna 1956 tai sen jälkeen syntyneille vakuutetuille säädetään 5 b §:ssä.

5 b §

Sairaanhoitona korvataan sen lisäksi, mitä 5 §:n 2 momentissa on säädetty, vuonna 1958 ja sen jälkeen syntyneille vakuutetuille:

5 b §

Sairaanhoitona korvataan sen lisäksi, mitä 5 §:n 2 momentissa on säädetty, vuonna 1956 tai sen jälkeen syntyneille vakuutetuille:

8 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitusta lääkärin samalla kertaa määräämästä tutkimuksesta tai hoidosta johtuvista kustannuksista taikka, jos ne ylittävät noudatettavaksi vahvistetun taksan, tämän mukaisista määristä korvataan kolme neljännestä siltä osin kuin kustannukset tai taksan mukaiset määrät yhteensä ylittävät 30 markkaa. Mitä edellä on säädetty, sovelletaan myös silloin, kun lääkärin määräämän tutkimuksen on suorittanut tai hoidon antanut asianmukaisen ammattikoulutuksen saanut henkilö. Asetuksella säädetään, missä laajuudessa samalla kertaa määrätty tutkimus- ja hoitotoimenpiteet korvataan saman määräyksen perusteella sekä mitkä tutkimus- ja hoitotoimenpiteet katsotaan korvausta laskettaessa samalla kertaa määrätyiksi.

8 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitusta lääkärin samalla kertaa määräämästä tutkimuksesta tai hoidosta johtuvista kustannuksista taikka, jos ne ylittävät noudatettavaksi vahvistetun taksan, tämän mukaisista määristä korvataan kolme neljännestä siltä osin kuin kustannukset tai taksan mukaiset määrät yhteensä ylittävät 40 markkaa. Mitä edellä on säädetty, sovelletaan myös silloin, kun lääkärin määräämän tutkimuksen on suorittanut tai hoidon antanut asianmukaisen ammattikoulutuksen saanut henkilö. Asetuksella säädetään, missä laajuudessa samalla kertaa määrätty tutkimus- ja hoitotoimenpiteet korvataan saman määräyksen perusteella sekä mitkä tutkimus- ja hoitotoimenpiteet katsotaan korvausta laskettaessa samalla kertaa määrätyiksi.

9 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista lääkkeistä sekä 3 a kohdassa tarkoitetuista perusvoiteista korvataan puolet 30 markkaa ylittävältä osalta kutakin ostokertaa kohti. Vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet korvataan kuitenkin kokonaan tai 90-prosenttisesti sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon sairauden laatu sekä lääkkeiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä

9 §

Edellä 5 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuista lääkkeistä sekä 3 a kohdassa tarkoitetuista perusvoiteista korvataan puolet 35 markkaa ylittävältä osalta *kultakin ostokerralta*. Vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet korvataan kuitenkin kokonaan tai 90-prosenttisesti sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon sairauden laatu sekä lääkkeiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä

Voimassa oleva laki

määrätään, mitä on pidettävä vaikeana ja pitkäaikaisena sairautena.

Vaikean sairauden hoitoon tarpeellisista kliinistä ravintovalmisteista korvataan puolet 30 markkaa ylittävältä osalta kutakin ostokertaa kohti tai 90 prosenttia sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon valmistaiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä tässä momentissa tarkoitettuna vaikeana sairautena.

10 §

Vakuutetulle korvataan lääkäriin, sairaan hoitolaitokseen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdyistä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne yhdensuuntaista matkaa kohti ylittävät 25 markkaa (*omavastuuosuus*). Sama koskee lääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdyistä matkoista johtuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan maksettaviksi jäävät matkakustannukset saman kalenterivuoden aikana ylittävät 500 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), vuotuisen omavastuun ylittävä osa matkakustannuksista korvataan kokonaan.

Jos vakuutetun perheenjäsen, holhooja tai muu tähän verrattava henkilö on vakuutettua hoitavan lääkärin erityisestä syystä antamasta määräyksestä erikseen tehnyt 1 momentissa mainitun matkan, korvataan tästä johtuvat matkakustannukset samalla tavoin kuin vakuutetun matkakustannukset.

Päiväraha, sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainraha

14 §

Korvaukseksi sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä suoritetaan päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen johdosta äitiysrahaa ja

Ehdotus

määrätään, mitä on pidettävä vaikeana ja pitkäaikaisena sairautena.

Vaikean sairauden hoitoon tarpeellisista kliinistä ravintovalmisteista korvataan puolet 35 markkaa ylittävältä osalta *kultakin ostokerralta* tai 90 prosenttia sen mukaan kuin valtioneuvoston päätöksellä määrätään. Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon valmistaiden tarpeellisuus ja taloudellisuus. Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä tässä momentissa tarkoitettuna vaikeana sairautena.

10 §

Vakuutetulle korvataan lääkäriin, sairaan hoitolaitokseen, laboratorioon, röntgenlaitokseen tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön luokse tehdyistä matkoista johtuvat matkakustannukset kokonaan siltä osin kuin ne *yhdensuuntaiselta matkalta* ylittävät 30 markkaa (*omavastuuosuus*). Sama koskee lääkärin tai asianmukaisen ammattikoulutuksen saaneen henkilön potilaan luokse tehdyistä matkoista johtuneiden matkakustannusten korvaamista. Jos vakuutetun tämän pykälän mukaan maksettaviksi jäävät matkakustannukset saman kalenterivuoden aikana ylittävät 500 markkaa (*vuotuinen omavastuuosuus*), vuotuisen omavastuun ylittävä osa matkakustannuksista korvataan kokonaan. *Vuotuista omavastuuosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös vakuutetun terveyskeskukselle sairaankuljetuksesta maksamat kustannukset.*

Jos vakuutetun perheenjäsen, holhooja tai muu tähän verrattava henkilö on vakuutettua hoitavan lääkärin erityisestä syystä antamasta määräyksestä erikseen tehnyt 1 momentissa mainitun matkan, korvataan tästä *matkasta aiheutuneet kustannukset vakuutetun kustannuksina.*

Päiväraha, äitiys-, isyys- ja vanhempainraha sekä tilapäinen vanhempainraha

14 §

Korvaukseksi sairaudesta johtuvasta työkyvyttömyydestä suoritetaan päivärahaa sekä raskauden ja synnytyksen johdosta äitiysrahaa ja

Voimassa oleva laki

lapsen tai ottolapsen hoidon johdosta isyys- ja vanhempainrahaa.

Ehdotus

lapsen tai ottolapsen hoidon johdosta isyys- ja vanhempainrahaa sekä sairaan lapsen hoitoon ja kuntoutukseen osallistumisen johdosta tilapäistä vanhempainrahaa.

18 a §

Jos vakuutetulla työkyvyttömyyden alkaessa on ollut oikeus työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan, hänelle työkyvyttömyyden johdosta suoritettava päiväraha on vähintään 86 prosenttia hänelle työkyvyttömyyden alkaessa suoritettavan työttömyyspäivärahan määrästä. Tällöin ei työttömyyspäivärahan määrää laskettaessa oteta huomioon

1) työttömyysturvalain 19 §:ssä tarkoitettua osa-aikatyön palkkaa;

2) työttömyysturvalain 21 §:ssä tarkoitettua sivutyön palkkaa tai muuta työtuloa; eikä

3) sellaisia työttömyysturvalain 27 §:ssä tarkoitettuja etuuksia, jotka tämän lain 27 §:n mukaan on vähennettävä päivärahasta.

20 §

Päivärahaa suoritetaan vähimmäispäivärahan suuruisena vakuutetulle, joka on asevelvollisena vakinaisessa palveluksessa, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalvelusmiehenä siviilipalvelulaitoksessa, vain siltä työkyvyttömyysajalta, jonka hän on lomalla, noudattaen muutoin, mitä 19 §:ssä on säädetty. Muulta ajalta hänellä ei ole oikeutta päivärahaan.

23 §

Lapsen isälle, joka on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä, suoritetaan lapsen äidin suostumuksella isyysrahaa lapsen syntymän yhteydessä vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä, jolloin vanhempainrahakausi lyhenee vastaavasti.

Lapsen isälle, joka on lapsen hoidon takia poissa ansiotyöstä tai muusta kodin ulkopuolella suoritettavasta työstä, suoritetaan lapsen äidin suostumuksella isyysrahaa lapsen syntymän yhteydessä vähintään 6 ja enintään 12 arkipäivältä, jolloin vanhempainrahakausi lyhenee vastaavasti. Asevelvollisena vakinaisessa palveluksessa, aseettomana, reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa taikka siviilipalvelusmiehenä siviilipalvelulaitoksessa olevalle isälle suoritetaan samoin edellytyksin isyysrahaa loman tai isyysvapaan ajalta. Isyysraha on tällöin vähimmäispäivärahan suuruinen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

23 c §

Vakuutetulle voidaan suorittaa tilapäistä vanhempainrahaa ajalta, jolta hän on alle 16-vuotiaan sairaan lapsensa sairaanhoidon tai kuntoutuksen vuoksi estynyt tekemästä omaa tai toisen työtä.

Tässä pykälässä tarkoitetaan lapsella hakijan tai hänen aviopuolisonsa lasta, ottolasta tai muuta lasta, jota vakuutettu vanhemman tavoin tosiasiallisesti hoitaa. Aviopuolisoon rinnastetaan henkilö, jonka kanssa vakuutettu avioliittoa solmimatta jatkuvasti elää yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa.

23 d §

Tilapäistä vanhempainrahaa suoritetaan, jos vakuutettu

1) osallistuu sairaalassa tai sairaalan poliklinikalla lapsensa sairauden tai vamman vuoksi annettavaan hoitoon tai kuntoutukseen ja lasta hoitava lääkäri katsoo osallistumisen tarpeelliseksi. Seitsemän vuotta täyttäneen lapsen osalta edellytetään lisäksi, että sairaus tai vamma on vaikea;

2) osallistuu lapsensa vaikean sairauden tai vaikean vamman vuoksi sairaalassa tai sairaalan poliklinikalla annettavaan hoitoon tai kuntoutukseen liittyvään kotihoitoon ja lasta hoitava lääkäri katsoo osallistumisen tarpeelliseksi;

3) osallistuu lakiin perustuvalla lapsensa sairauden tai vamman vuoksi järjestetylle sopeutumisvalmennus- tai kuntoutuskurssille tai muuhun niihin rinnastettavaan lakiin perustuvaan kuntoutustoimintaan.

Valtioneuvoston päätöksellä määrätään, mitä on pidettävä tässä pykälässä tarkoitettuna vaikeana sairautena tai vammana.

Tilapäistä vanhempainrahaa voidaan suorittaa molemmille vanhemmille vain 23 d §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa edellyttäen, että lääkäri on katsonut molempien vanhempien hoitoon tai kuntoutukseen osallistumisen tarpeelliseksi.

23 e §

Tilapäisen vanhempainrahan määrä päivää kohti on yhtä suuri kuin 16 ja 17 §:ssä tarkoitettu päiväraha. Tilapäiseen vanhempainrahaan suoritetaan lapsikorotusta siten kuin 18 §:ssä on säädetty.

Tilapäistä vanhempainrahaa suoritetaan lasta kohden kalenterivuodessa

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1) sairaala- ja poliklinikkahoidon sekä kuntoutuskurssien ajalta yhteensä enintään 60 arkipäivältä, ellei erityinen hoidollinen syy edellytä sen maksamista pitemmältä ajalta sekä

2) kotihoidon ajalta enintään 60 arkipäivältä ja erityisestä hoidollisesta syystä lisäksi enintään 30 arkipäivältä sekä tätä pitemmältä ajalta, jos tilapäisen vanhempainrahan suorittamisen lopettaminen huomioon ottaen lapsen sairauden kehittyminen olisi kohtuutonta.

23 f §

Vakuutetulle suoritetaan tilapäistä vanhempainrahaa, jos hänellä ei ole tältä ajalta tässä laissa tarkoitettua työtuloa. Vähäinen työtulo ei kuitenkaan estä tilapäisen vanhempainrahan suorittamista. Työtulona ei oteta huomioon vanhuksen, vammaisen ja pitkäaikaissairaalan kotihoidon tukea eikä myöskään perhehoidosta maksettavaa hoitopalkkiota.

Tilapäistä vanhempainrahaa ei myöskään suoriteta siltä osin kuin vakuutetulla on lakiin perustuva oikeus saada samalla perusteella tilapäistä vanhempainrahaa vastaavaa korvausta.

Tilapäistä vanhempainrahaa ei suoriteta samalta ajalta, jolta vakuutetulla on oikeus äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan taikka päivärahaan.

Etuuksia koskevia yleisiä säännöksiä

24 §

Korvausta sairaanhoidosta johtuvista kustannuksista ja päivärahaa ei suoriteta siltä ajalta, minkä vakuutettu on:

1) asevelvollisena vakinaisessa palveluksessa taikka reserviläisenä tai nostoväkeen kuuluvana puolustusvoimien palveluksessa; tai

2) kärsimässä välittömästi tuomittua vapaus- ragaistusta tai asetuksella säädettyjä tapauksissa julkisessa laitoshoidossa.

Mitä 1 momentin 2 kohdassa on säädetty, sovelletaan vastaavasti raskaus- ja synnytyskustannuksiin sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaan.

28 a §

Jos vakuutettu on saanut työkyvyttömyysajalta työttömyyskorvauksesta 22 päivänä joulukuuta 1967 annetun lain (645/67) mukaista työttömyyskorvausta tai valtakunnallisista työttömyyskassoista 23 päivänä maaliskuuta

Etuuksia koskevia yleisiä säännöksiä

24 §

Päivärahaa, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa ei suoriteta siltä ajalta, jonka vakuutettu on suorittamassa välittömästi tuomittua vankeusrangaistusta.

Päivärahaa, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa, korvausta sairaanhoidosta johtuvista kustannuksista tai korvausta raskaus- ja synnytyskustannuksista ei suoriteta siltä ajalta, jonka vakuutettu on asetuksella säädettyjä tapauksissa julkisessa laitoshoidossa.

28 a §

Jos vakuutettu on saanut työkyvyttömyysajalta työttömyysturvalain mukaista päivärahaa tai ansioon suhteutettua päivärahaa, pidätetään samalta ajalta tämän lain mukaisesti suoritettava päiväraha maksetun perus-

Voimassa oleva laki

1934 annetussa laissa (125/34, 328/60) tarkoitetun työttömyyskassan maksamaa työttömyysavustusta, suoritetaan samalta ajalta tuleva päiväraha maksetun korvauksen tai avustuksen määrään saakka asianomaiselle *työvoimatoimikunnalle* tai työttömyyskassalle. Näin suoritetusta päivärahan määrästä on vastaavasti voimassa, mitä 28 §:n 3 momentissa on säädetty.

29 §

Kansaneläkelaitos voi suorittaa yliopistoissa ja korkeakoulussa opiskelevien ylioppilaiden pakollisesta lääkärintarkastuksesta annetun lain (142/58) 1 §:ssä mainitulle säätiölle kohtuullisen korvauksen tämän järjestämän hoidon aiheuttamista kustannuksista.

30 §

Saadakseen päivärahaa vakuutetun, hänen valtuuttamansa asiamiehen tai muun edustajan tulee viipymättä ilmoittaa sairastumisesta sairausvakuutustoimistoon, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Päivärahaa on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen sitä halutaan saada sekä äitiys- ja vanhempainrahaa viimeistään kahta kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa tai 21 §:n 2 momentissa tarkoitetussa tapauksessa kahden kuukauden kuluessa lapsen hoitoonottamisesta lukien. Korvausta sairauden tai raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista on haettava kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se maksu, josta korvausta haetaan, on suoritettu. Korvausta 10 §:n 1 momentin mukaisista vuotuisen omavastuuosuuden ylittävistä matkakustannuksista sekä lisäkorvausta 9 §:n 3 momentin nojalla lääkkeistä, kliinisistä ravintovalmisteista ja perusvoiteista on haettava kuuden kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana oikeus matkakorvaukseen tai lisäkorvaukseen on syntynyt. Muutoin etuus on menetetty. Jos päiväraha on myönnetty määräajaksi ja työkyvyttömyys jatkuu sen jälkeenkin, tulee vakuutetun saadakseen edelleen päivärahaa toimittaa siitä riittävä selvitys edellä mainituissa ajassa. Myöhästymisestä huolimatta etuus voidaan myöntää joko kokonaan tai

Ehdotus

päivärahan määrään saakka tai se suoritetaan asianomaiselle työttömyyskassalle maksettua ansioon suhteutettua päivärahaa vastaavalta osalta. Näin pidätetystä tai suoritetusta päivärahan määrästä on vastaavasti voimassa, mitä 28 §:n 3 momentissa on säädetty.

29 §

Kansaneläkelaitos voi suorittaa *Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle* kohtuullisen korvauksen tämän järjestämän hoidon aiheuttamista kustannuksista.

30 §

(Kumotaan)

Tämän lain mukaisia etuuksia on haettava:

1) päivärahaa kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen sitä halutaan saada; jos päiväraha on myönnetty määräajaksi, mutta työkyvyttömyys jatkuu sen jälkeenkin, työkyvyttömyyden jatkumisesta on toimitettava selvitys paikallistoimistoon kuuden kuukauden kuluessa päivärahaoikeuden päättymisestä;

2) äitiys- ja vanhempainrahaa viimeistään kahta kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa;

3) vanhempainrahaa ottolapsen hoidon johdosta kahden kuukauden kuluessa lapsen hoitoon ottamisesta;

4) tilapäistä vanhempainrahaa kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen sitä halutaan saada;

5) korvausta sairauden tai raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun maksu, josta korvausta haetaan, on suoritettu;

6) lisäkorvausta 9 §:n 3 momentin perusteella lääkkeistä, perusvoiteista, kliinisistä ravintovalmisteista ja niitä vastaavista tuotteista sekä korvausta 10 §:n 1 momentin mukaisista vuo-

Voimassa oleva laki

osaksi, jos sen epäämistä on pidettävä kohtuuttomana.

Vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet korvataan kokonaan tai 90-prosenttisesti, mikäli kustannukset ovat syntyneet sen jälkeen, kun vakuutettu on toimittanut sosiaalivakuutustoimikunnalle tätä tarkoittavan hakemuksen. Mitä tässä momentissa on säädetty lääkkeistä, sovelletaan myös korvattaessa klinisiä ravintovalmisteita ja niitä vastaavia tuotteita.

Jollei myönnettyä päivärahaa tai äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa ole nostettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on ollut vakuutetun nostettavissa, taikka maksettavaksi myönnettyä korvausta sairauden tai raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa sen myöntämisestä, on oikeus etuuteen menetetty, mikäli ei erityisestä syystä katsota kohtuulliseksi toisin päättää.

47 §

Tämän lain mukaista päivärahaa sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa on haettava sen kunnan sosiaalivakuutustoimikunnalta, jossa vakuutetulla on varsinainen asuntonsa ja kotinsa. Korvausta sairaanhoidosta taikka raskaudesta ja synnytyksestä aiheutuneista kustannuksista vakuutetulla on oikeus hakea muultakin kuin kotipaikkakuntansa sosiaalivakuutustoimikunnalta. Asetuksella säädetään, milloin vakuutetulla on oikeus hakea päivärahaa sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa muulta kuin kotipaikkakuntansa sosiaalivakuutustoimikunnalta.

54 §

Asianomainen, joka on tyytymätön sosiaalivakuutuslautakunnan päätökseen, mikäli se

Ehdotus

tuisen omavastuun ylittävistä matkakustannuksista kuuden kuukauden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana oikeus lisäkorvaukseen tai matkakorvaukseen on syntynyt; sekä

7) oikeutta saada vaikean ja pitkäaikaisen sairauden hoitoon käytettävät lääkkeet kokonaan tai 90-prosenttisesti korvattuina sekä kliiniset ravintovalmisteet ja niitä vastaavat tuotteet osittain korvattuina, viimeistään 30 päivän kuluessa niiden kustannusten syntymisestä, jotka halutaan saada näin korvattuina.

Etuus tai osa siitä voidaan myöntää, vaikka sitä ei olisi haettu 3 momentissa säädettyssä määräajassa, jos sen epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta.

Jollei myönnettyä päivärahaa tai äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka tilapäistä vanhempainrahaa ole nostettu kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun se on ollut vakuutetun nostettavissa, taikka maksettavaksi myönnettyä korvausta sairauden tai raskauden ja synnytyksen aiheuttamista kustannuksista kuuden kuukauden kuluessa sen myöntämisestä, on oikeus etuuteen menetetty, mikäli ei erityisestä syystä katsota kohtuulliseksi toisin päättää.

47 §

Tämän lain mukaista päivärahaa, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa sekä tilapäistä vanhempainrahaa on haettava sen kunnan sosiaalivakuutustoimikunnalta, jossa vakuutetulla on varsinainen asuntonsa ja kotinsa. Korvausta sairaanhoidosta taikka raskaudesta ja synnytyksestä aiheutuneista kustannuksista vakuutetulla on oikeus hakea muultakin kuin kotipaikkakuntansa sosiaalivakuutustoimikunnalta. Asetuksella säädetään, milloin vakuutetulla on oikeus hakea päivärahaa, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa sekä tilapäistä vanhempainrahaa muulta kuin kotipaikkakuntansa sosiaalivakuutustoimikunnalta.

54 §

Asianomainen, joka on tyytymätön sosiaalivakuutuslautakunnan päätökseen, mikäli se

Voimassa oleva laki

koskee oikeutta tämän lain mukaiseen etuuteen tai päivärahan, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan määrää, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta 53 §:n 1 momentissa säädetyssä ajassa ja siinä säädetyllä tavalla.

Ehdotus

koskee oikeutta tämän lain mukaiseen etuuteen tai päivärahan, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan *taikka tilapäisen vanhempainrahan* määrää, saa hakea siihen muutosta tarkastuslautakunnalta 53 §:n 1 momentissa säädetyssä ajassa ja siinä säädetyllä tavalla.

59 §

Valtio suorittaa 13 prosenttia päivärahoista *sekä* äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista. Valtion on suoritettava kuukausittain ennakkona määrä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Valtio suorittaa 13 prosenttia päivärahoista, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahoista *sekä tilapäisistä vanhempainrahoista*. Valtion on suoritettava kuukausittain ennakkona määrä siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

68 §

Sairausvakuutustoimikunnalla on oikeus omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä käsiteltävänä olevan asian selvittämiseksi kuulustuttaa todistajia yleisessä alioikeudessa.

68 §

Sosiaalivakuutustoimikunnalla on oikeus omasta aloitteestaan tai asianosaisen pyynnöstä käsiteltävänä olevan asian selvittämiseksi kuulustuttaa todistajia yleisessä alioikeudessa.

Mitä 2 momentissa on säädetty, koskee myös lääkäriä, kuitenkin siten, että hänellä on oikeus saada antamistaan tiedoista ja lausunnoista vahvistetun taksan mukainen palkkio.

Mitä 2 momentissa on säädetty, koskee myös lääkäriä, kuitenkin siten, että hänellä on oikeus saada antamistaan tiedoista ja lausunnoista *kansaneläkelaitoksen vahvistaman* taksan mukainen palkkio.

76 b §

Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on tukea sairaan lapsen hoitoa ja kuntoutusta valtion tulo- ja menoarviossa sanottuun tarkoitukseen osoitettujen määrärahojen puitteissa siten kuin valtioneuvosto tarkemmin määrää.

Kansaneläkelaitoksen 1 momentissa tarkoitettua tukea koskevaan päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1990 ja sitä sovelletaan kustannuksiin, jotka ovat syntyneet lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Tämän lain 5 §:n 2 momentti ja 5 b §:n 1 momentin johdantokappale sekä 18 a § tulevat voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1990 siten, että 18 a §:ää sovelletaan päivärahaan, joka kohdistuu aikaan lain voimaantulosta alkaen.

Tämän lain 4 §:n 1 momentti, 14 §:n edellä oleva alaotsikko, 14 §:n 1 momentti, 23 c—23 f §, 30 §:n 3 momentin 4 kohta ja 6 momentti, 47 §:n 1 momentti, 54 §:n 1 momentti sekä 59 §:n 2 momentti tulevat voimaan 1 päivänä lokakuuta 1990 ja kumotun 76 b §:n säännöstä sovelletaan 30 päivään syyskuuta 1990.

2.

Laki**kansanterveyslain voimaanpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan kansanterveyslain voimaanpanosta 28 päivänä tammikuuta 1972 annetun lain 3 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1988 annetussa laissa (1216/88), näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Alle 17-vuotiaiden kunnan asukkaiden kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu hampaiden tutkimus ja hoito on siten maksuton kuin sanotun lain 21 §:ssä säädetään. Vuonna 1958 tai sen jälkeen syntyneiden kunnan asukkaiden kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu hampaiden tutkimus ja hoito on maksutonta sikäli kuin ne koskevat hampaiden tutkimusta ja ehkäisevää hoitoa. Muilta osin peritään 60 prosenttia asetuksella vahvistetuista potilailta perittävistä maksuista ja korvauksista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Mitä edellä on säädetty vuonna 1958 tai sen jälkeen syntyneistä kunnan asukkaista, koskee myös mainittuna vuonna tai sen jälkeen syntyneitä kunnan alueella sijaitsevien kansanterveysasetuksen 7 a §:ssä mainittujen oppilaitosten opiskelijoita ja kansanterveysasetuksen 7 b §:ssä tarkoitettujen kaupunkien merimiesterveysdenhuoltoon oikeutettuja henkilöitä.

3 §

Alle 17-vuotiaiden kunnan asukkaiden kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu hampaiden tutkimus ja hoito on siten maksuton kuin sanotun lain 21 §:ssä säädetään. Vuonna 1956 tai sen jälkeen syntyneiden kunnan asukkaiden kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu hampaiden tutkimus ja hoito on maksutonta sikäli kuin ne koskevat hampaiden tutkimusta ja ehkäisevää hoitoa. Muilta osin peritään 60 prosenttia asetuksella vahvistetuista potilailta perittävistä maksuista ja korvauksista siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Mitä edellä on säädetty vuonna 1956 tai sen jälkeen syntyneistä kunnan asukkaista, koskee myös mainittuna vuonna tai sen jälkeen syntyneitä kunnan alueella sijaitsevien kansanterveysasetuksen 7 a §:ssä mainittujen oppilaitosten opiskelijoita ja kansanterveysasetuksen 7 b §:ssä tarkoitettujen kaupunkien merimiesterveysdenhuoltoon oikeutettuja henkilöitä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1990.
